

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Tomasz Żelazowski
Sędziowie:	SA Małgorzata Gawinek SA Dariusz Rysta (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Beata Węgrowska-Płaza

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2018 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa M. K. i A. W.

przeciwko (...) spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie

na skutek apelacji stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim

z dnia 20 czerwca 2017 roku, sygn. akt I C 1713/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punktach drugim, trzecim, czwartym, piątym, szóstym i ósmym w ten sposób, że:

1. w punkcie drugim o tyle tylko, że:

a) **zasądzoną kwotę 225.764 zł (dwieście dwadzieścia pięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt cztery złote) podwyższa o kwotę 44.585,84 zł (czterdzieści cztery tysiące pięćset osiemdziesiąt pięć złotych i osiemdziesiąt cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, z tym, że od kwoty 150.000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy złotych) od dnia 18 kwietnia 2009 roku, a od kwoty 50.114,84 zł (pięćdziesiąt tysięcy sto czternaście złotych i osiemdziesiąt cztery groszy) od dnia 15 marca 2013 roku,**

b) **dodaje ustawowe odsetki za opóźnienie od kwot:**

-.

- **1.050 zł od dnia 16 kwietnia 2008 roku,**

- 1.050 zł od dnia 16 maja 2008 roku,
- 525 zł od dnia 16 lipca 2008 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 sierpnia 2008 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 września 2008 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 października 2008 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 listopada 2008 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 grudnia 2008 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 stycznia 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 lutego 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 marca 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 kwietnia 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 maja 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 czerwca 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 lipca 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 sierpnia 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 września 2009 roku,
- 1.050 zł od dnia 16 października 2009 roku,
- 1.000 zł od dnia 16 listopada 2009 roku,
- 1.000 zł od dnia 16 grudnia 2009 roku,
- 1.000 zł od dnia 16 stycznia 2010 roku,
- 1.000 zł od dnia 16 lutego 2010 roku,
- 500 zł od dnia 16 marca 2010 roku,

2. w punkcie trzecim o tyle tylko, że:

a) zaszczoną kwotę 225.764 zł (dwieście dwadzieścia pięć tysięcy siedemset sześćdziesiąt cztery złote) podwyższa o kwotę 44.585,84 zł (czterdzieści cztery tysiące pięćset osiemdziesiąt pięć złotych i osiemdziesiąt cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, z tym, że od kwoty 150.000 zł (sto pięćdziesiąt tysięcy złotych) od dnia 18 kwietnia 2009 roku, a od kwoty 50.114,84 zł (pięćdziesiąt tysięcy sto czternaście złotych i osiemdziesiąt cztery groszy) od dnia 15 marca 2013 roku,

b) dodaje ustawowe odsetki za opóźnienie od kwot:

-.

- *1.050 zł od dnia 16 kwietnia 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 maja 2008 roku,*
- *525 zł od dnia 16 lipca 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 sierpnia 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 września 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 października 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 listopada 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 grudnia 2008 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 stycznia 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 lutego 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 marca 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 kwietnia 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 maja 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 czerwca 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 lipca 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 sierpnia 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 września 2009 roku,*
- *1.050 zł od dnia 16 października 2009 roku,*
- *1.000 zł od dnia 16 listopada 2009 roku,*
- *1.000 zł od dnia 16 grudnia 2009 roku,*
- *1.000 zł od dnia 16 stycznia 2010 roku,*
- *1.000 zł od dnia 16 lutego 2010 roku,*
- *500 zł od dnia 16 marca 2010 roku,*

3. *oddala powództwo w pozostałej części,*

4. *pozostawia referendarzowi sądowemu w sądzie pierwszej instancji szczegółowe wyliczenie kosztów procesu przyjmując, że powodowie wygrali postępowanie w 87%;*

II. *oddala apelację powodów w pozostałej części;*

III. *oddala apelację pozwanego;*

IV. pozostawia referendarzowi sądowemu w sądzie pierwszej instancji szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania apelacyjnego przyjmując, że powodowie wygrali postępowanie w zakresie własnej apelacji w 38% oraz w zakresie apelacji pozwanego w całości.

Dariusz Ryszał Tomasz Żelazowski Małgorzata Gawinek

Sygn. akt I ACa 913/17

UZASADNIENIE

Powódka K. K. reprezentowana przez opiekuna prawnego A. W. wniosła w dniu 15.03.2013 r. o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.: kwoty 300 000 zł tytułem częściowego zadośćuczynienia za doznaną przez powódkę krzywdę w związku z wypadkiem komunikacyjnym zaistniałym w dniu 01.12.2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18.04.2009 r. do dnia zapłaty; kwoty 100.264,73 zł tytułem częściowego odszkodowania za poniesioną szkodę majątkową i poniesione koszty leczenia w związku z wypadkiem komunikacyjnym zaistniałym w dniu 01.12.2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18.04.2009 r. do dnia zapłaty; kwoty 6.000 zł tytułem renty płatnej do 10-go każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia w płatności którejkolwiek z rat. Powódka wniosła również o ustalenie odpowiedzialności pozwanego za wszelkie konsekwencje mogące pojawić się na zdrowiu powódki w przyszłości, a nieujawnione w chwili obecnej, będące skutkiem wypadku z dn. 01 grudnia 2007 r. Powódka wniosła także o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kosztów postępowania sądowego w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Postanowieniem z dnia 26 października 2015 r. podjęto uprzednio zawieszono postępowanie z powodu śmierci K. K. w sprawie z udziałem spadkobierców K. K.: A. K. (1) oraz A. K. (2) oraz zawieszono postępowanie w sprawie na zasadzie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c.

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2016 r. podjęto postępowanie w sprawie z udziałem spadkobierców K. K.: A. K. (1) oraz M. K. zmieniając w tym zakresie postanowienie z dn. 26 października 2015 r. pkt 1 oraz zwolniono z udziału w sprawie A. K. (2).

Na rozprawie w dn. 24 lutego 2017 r. pełnomocnik powodów podał, iż powodowie żądają na swoją rzecz po 1/2 kwot pierwotnie żądanych przez powódkę K. K.. W imieniu powodów pełnomocnik cofnął żądanie ustalenia odpowiedzialności na przyszłość.

W piśmie procesowym z dnia 06 marca 2017 r. powodowie wskazali, iż wnoszą o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz: kwoty 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez powódkę w związku z wypadkiem komunikacyjnym w dn. 01 grudnia 2007 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dn. 18 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty; kwoty 100.264,73 zł tytułem częściowego odszkodowania skapitalizowanej renty za poniesioną szkodę majątkową tj. zwiększone potrzeby w zakresie kosztów leczenia i rehabilitacji do dnia śmierci K. K. tj. (...) r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 18 kwietnia 2009 r. do dnia zapłaty; kwoty 6 000 zł miesięcznie tytułem renty na zwiększone potrzeby w zakresie opieki za okres od dnia zdarzenia tj. 01 grudnia 2007 r. do dnia śmierci K. K. tj. (...) r. Powodowie wskazali, że ze względu na równe udziały spadkowe po 50 %, wnoszą o zasądzenie powyższych kwot w proporcji po 50 % na rzecz każdego z powodów.

W piśmie z dn. 24.04.2017 r. powodowie wskazali, że precyzując żądanie pozwu wnoszą o: zasądzenie od pozwanego kwoty 100.264,73 zł tytułem skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji od dnia zdarzenia 01 grudnia 2007 r. do dnia wniesienia pozwu tj. 15 marca 2013 r. tj. za okres 63,5 miesiąca wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu tj. 15 marca 2013 r.; zasądzenie od pozwanego kwoty 6.000 zł tytułem renty na zwiększone potrzeby z zakresu opieki, płatnej do 10-go dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia w

płatności którejkolwiek z rat, za okres od dnia zdarzenia tj. 01 grudnia 2007 r. do dnia śmierci K. K. tj. (...) r. wraz z odsetkami od dnia 18 kwietnia 2009 r. co do rat, których płatność przypadła przed tym terminem tj. od kwoty 102.000 zł (płatności za 17 miesięcy) oraz od poszczególnych terminów płatności dla dalszych rat płatnych za okres od maja 2009 r. do października 2014 r.

Wyrokiem z dnia 20 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim w punkcie pierwszym umorzył postępowanie w zakresie żądania ustalenia odpowiedzialności na przyszłość, w punkcie drugim zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powódki A. W. kwotę 225.764 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 150.000 zł od dnia 15.03.2010 r.

- 28.404 zł od dnia 15.03.2013 r.

- 500 zł od dnia 16.03.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.04.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.05.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.06.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.07.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.08.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.09.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.10.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.11.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.12.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.01.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.02.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.03.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.04.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.05.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.06.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.07.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.08.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.09.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.10.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.11.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.12.2011 r.

- 820 zł od dnia 16.01.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.02.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.03.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.04.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.05.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.06.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.07.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.08.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.09.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.10.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.11.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.12.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.01.2013 r.
- 820 zł od dnia 16.02.2013 r.
- 820 zł od dnia 16.03.2013 r.
- 820 zł od dnia 16.04.2013 r.
- 820 zł od dnia 11.05.2013 r.
- 820 zł od dnia 11.06.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.07.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.08.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.09.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.10.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.11.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.12.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.01.2014 r.
- 770 zł od dnia 11.02.2014 r.
- 770 zł od dnia 11.03.2014 r.
- 770 zł od dnia 11.04.2014 r.
- 680 zł od dnia 11.05.2014 r.

- 680 zł od dnia 11.06.2014 r.

- 680 zł od dnia 11.07.2014 r.

- 680 zł od dnia 11.08.2014 r.

- 680 zł od dnia 11.09.2014 r.

do dnia zapłaty,

w punkcie trzecim zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda M. K. kwotę 225.764 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 150.000 zł od dnia 15.03.2010 r.

- 28.404 zł od dnia 15.03.2013 r.

- 500 zł od dnia 16.03.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.04.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.05.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.06.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.07.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.08.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.09.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.10.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.11.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.12.2010 r.

- 1.000 zł od dnia 16.01.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.02.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.03.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.04.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.05.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.06.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.07.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.08.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.09.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.10.2011 r.

- 1.000 zł od dnia 16.11.2011 r.
- 1.000 zł od dnia 16.12.2011 r.
- 820 zł od dnia 16.01.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.02.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.03.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.04.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.05.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.06.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.07.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.08.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.09.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.10.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.11.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.12.2012 r.
- 820 zł od dnia 16.01.2013 r.
- 820 zł od dnia 16.02.2013 r.
- 820 zł od dnia 16.03.2013 r.
- 820 zł od dnia 16.04.2013 r.
- 820 zł od dnia 11.05.2013 r.
- 820 zł od dnia 11.06.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.07.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.08.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.09.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.10.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.11.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.12.2013 r.
- 770 zł od dnia 11.01.2014 r.
- 770 zł od dnia 11.02.2014 r.
- 770 zł od dnia 11.03.2014 r.

- 770 zł od dnia 11.04.2014 r.
- 680 zł od dnia 11.05.2014 r.
- 680 zł od dnia 11.06.2014 r.
- 680 zł od dnia 11.07.2014 r.
- 680 zł od dnia 11.08.2014 r.
- 680 zł od dnia 11.09.2014 r.

do dnia zapłaty,

w punkcie czwartym w pozostałym zakresie powództwa oddalił, w punkcie piątym zasądził od pozwanego na rzecz powódki A. W. kwotę 2.165,10 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w punkcie szóstym zasądził od pozwanego na rzecz powoda M. K. kwotę 2.165,10 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w punkcie siódmym nie obciążył stron kosztami wynagrodzenia kuratora, a w punkcie ósmym nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. kwotę 4.722,80 zł tytułem kosztów sądowych.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził następującymi ustaleniami:

W dniu 1 października 2007 r. ok. godz. 18:40 w G. A. K. (1) poruszała się samochodem osobowym marki R. (...) o nr rej. (...) Aleją (...) od strony skrzyżowania z ul. (...) w kierunku skrzyżowania z ul. (...). W tej okolicy znajduje się szkoła, wówczas obowiązywało tam ograniczenie prędkości do 50 km/h. W tym czasie panowały złe warunki jazdy nocnej ze sztucznym oświetleniem lamp ulicznych i mokrą nawierzchnią jezdni. K. K. mająca wówczas 13 lat przechodziła w poprzek jezdni w rejonie oznakowanego przejścia dla pieszych. Dojeżdżając do skrzyżowania z ul. (...) i do przejścia dla pieszych oskarżona zauważyła K. K. dopiero na masce samochodu, dlatego też wcześniej nie hamowała.

Przed wypadkiem K. K. była komunikatywnym i mądrym dzieckiem. Była bardzo związana z matką. W wyniku potrącenia K. K. doznała ciężkiego urazu czaszkowo-mózgowego ze złamaniem kości czaszki, stłuczeniem mózgu, szczególnie pnia mózgu z utratą przytomności oraz złamania kości udowej i ogólnych potłuczeń. Po wypadku K. K. poddana została intensywnej hospitalizacji, a następnie rehabilitacji. Przeszła kilka operacji. Od czasu wypadku K. K. pozostawała pod stałą opieką swej matki A. W.. Została zaliczona do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz ubezwłasnowolniona całkowicie, a jej opiekunem prawnym została jej matka A. W.. Matka K. K. pielęgnowała córkę i troszczyła się o nią, zabierała córkę na spacerunki i do kościoła. K. K. nie miała możliwości nawiązania kontaktu z otoczeniem. Była osobą leżącą, pampersowaną, w żadnym zakresie nie mogła się sama poruszyć. K. K. wymagała zapewnienia całodobowej opieki ze strony innych osób.

Leczenie, stosowane terapie oraz rehabilitacja K. K. generowały znaczne koszty. Stan zdrowia K. K. wymagał zastosowania rehabilitacji neurofizjologicznej, terapii logopedycznej, zastosowania masażu ciała, wyjazdów na turnusy rehabilitacyjne. K. K. uczestniczyła w terapiach ze zwierzętami. Stan zdrowia uszkodzonej wymagał zakupu pieluch, cewników, środków higienicznych, filtrów, strzykawek. Konieczne było stosowanie u niej specjalnej diety oraz suplementów. Całość kosztów związanych z leczeniem oraz rehabilitacją K. K., uwzględniając wydatki na pielęgnację oraz koszty specjalnej diety, wynosiła od 2008 r. kwotę między 6 000 zł a 7 000 zł miesięcznie. Część tych kosztów była pokrywana ze środków finansowych pozyskiwanych od fundacji oraz innych podmiotów.

W związku z wypadkiem i stanem zdrowia K. K., jej matka A. W. zrezygnowała z pracy i zajęła się opieką nad córką. W związku z tym A. W. pobierała świadczenie pielęgnacyjne. W latach 2010-2012 r. świadczenie to wynosiło 520 zł miesięcznie. Od 01 stycznia 2013 r. do 30 czerwca 2013 r. wynosiło 520 zł miesięcznie, natomiast od 01 lipca 2013 r. do 30 kwietnia 2014 r. 620 zł miesięcznie. Od 01 maja 2014 r. przysługiwało w wysokości 800 zł miesięcznie.

K. K. spała średnio ok. 10 godzin dziennie. Zabiegi rehabilitacyjne oraz stosowane wobec niej terapie trwały od 3 do 5 godzin dziennie, średnio 4 godziny na dobę. Stawki usług opiekuńczych świadczonych przez przedsiębiorstwa zewnętrzne na zlecenie (...) Centrum Pomocy (...) w G. wynosiły: w latach 2010-2011 – 14 zł za 1 godzinę opieki; w latach 2012-2014 – 12 zł za 1 godzinę opieki.

Wobec kierującej pojazdem A. K. (1) prowadzone było postępowanie karne. A. K. (1) była oskarżona o to, że w dniu 01 grudnia 2007 r. o godz. 18:40 w G., kierując samochodem osobowym marki R. (nr rej (...)) nieumyślnie naruszyła zasady bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że nie zachowała szczególnej ostrożności, w niewłaściwy sposób obserwując drogę przed pojazdem oraz nie dostosowując prędkości do panujących warunków na drodze, w wyniku czego potrąciła na przejściu dla pieszych K. K., która doznała obrażeń ciała w postaci ciężkiego urazu czaszkowo-mózgowego ze złamaniem kości czaszki oraz ze stłuczeniem mózgu, a w szczególności pnia mózgu z utratą przytomności, złamania kości udowej i ogólnych potłuczeń, które to obrażenia stanowiły chorobę realnie zagrażającą życiu. Ostatecznie wyrokiem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. II Wydział Karny z dn. 27.11.2014 r., sygn. akt II K 344/13 A. K. (1) została uniewinniona od popełnienia zarzuczonego jej czynu.

Potrącenie K. K. wystąpiło na przejściu dla pieszych, gdzie wymagane jest zachowanie szczególnej ostrożności. W chwili wypadku widoczność była ograniczona, panowała ciemność. Przejście dla pieszych znajdowało się w okolicach szkoły podstawowej. Kierująca była obowiązana do obserwacji przedpola jazdy, zachowania szczególnej ostrożności oraz dostosowania prędkości do panujących warunków na drodze. W momencie uderzenia w pieszą prędkość samochodu wynosiła około 43 km/h. A. K. (1) dysponowała możliwościami uniknięcia wypadku poprzez zatrzymanie samochodu przed torem ruchu pieszej dla prędkości ruchu pieszej bliskich wartości minimalnych. W postępowaniu A. K. (1) należy się dopatrzeć związku przyczynowego ze zdarzeniem, kierująca powinna zauważyć pieszą i podjąć manewr hamowania, czego nie uczyniła.

K. K. swym zachowaniem przyczyniła się do powstania szkody. Była zobowiązana do zachowania szczególnej ostrożności przy przekraczaniu jezdni na przejściu dla pieszych. K. K. nie zachowała szczególnej ostrożności wchodząc na przejście, gdy nadjeżdżające auto było w odległości 30,5 – 13,9 m.

W chwili wypadku posiadacz pojazdu będący sprawcą zdarzenia korzystał z ochrony ubezpieczeniowej w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych na podstawie umowy ubezpieczeniowej zawartej z pozwanym.

W dniu 18 marca 2009 r. dokonano zgłoszenia szkody pozwanemu. K. K. reprezentowana przez matkę wniosła wówczas o zapłatę na jej rzecz: 1.000.000 zł tytułem zaliczki na poczet zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w związku

z wypadkiem z dnia 01 grudnia 2007 r.; 15.800,21 zł tytułem odszkodowania; 6.000 zł tytułem renty na zwiększone potrzeby. Pismem z dn. 26 maja 2009 r. pozwany odmówił zapłaty. Pismem z dnia 24 września 2009 r. K. K. reprezentowana przez matkę wniosła o ponowne rozpatrzenie sprawy i wypłatę na jej rzecz ww. kwot. Pozwany pismem z dnia 21 października 2009 r. ponownie odmówił zapłaty.

W dniu (...) r. K. K. zmarła. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. I Wydział Cywilny z dn. 17.02.2015 r. sygn. akt I Ns 2053/14 stwierdzono, że spadek po K. K. na podstawie ustawy nabyli matka A. W. w 1/2 części oraz ojciec A. K. (2) w 1/2 części. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. I Wydział Cywilny z dn. 26 lutego 2016 r. sygn. akt I C 722/15 uznano spadkobiercą A. K. (2) za niegodnego dziedziczenia po spadkodawczyni K. K.. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. I Wydział Cywilny z dn. 29 września 2016 r. sygn. akt I Ns 628/16 zmieniono postanowienie Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 17 lutego 2015 r. sygn. akt I Ns 2053/14 w ten sposób, że stwierdzono iż spadek po K. K. na podstawie ustawy nabyli matka A. W. w 1/2 części oraz brat M. K. w 1/2 części.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. I Wydział Cywilny wyrokiem z dn. 17 czerwca 2016 r. sygn. akt I C 793/15 w związku ze śmiercią K. K. zasądził od (...) S.A. w W. na rzecz A. W. kwotę 100 000 zł zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10.09.2015 r. do dnia zapłaty. Na skutek apelacji (...) S.A. w W. od ww. wyroku, Sąd Apelacyjny

w Szczecinie wyrokiem z dn. 01.02.2017 r. sygn. akt I ACa 719/16 zmienił ww. wyrok m.in. w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz A. W. kwotę 60 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 września 2015 r., oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo okazały się częściowo zasadne.

Sądu Okręgowy wskazał, że w przedmiotowej sprawie znalazły zastosowanie m.in. przepisy art. 435 § 1 k.c., art. 436 § 1 k.c., art. 444 § 1 i 2 k.c., art. 445 § 1 i 3 k.c., a posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 435 § 1 k.c., art. 436 § 1 k.c. Roszczenia poszkodowanego uregulowano w art. 444 § 1 i 2 k.c., a także art. 445 § 1 k.c. Kwestie przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody reguluje art. 362 k.c. Dla ustalenia, że doznana krzywda jest następstwem zdarzeń, o których stanowi art. 445 k.c. i przypisania pozwanemu odpowiedzialności, istotne jest także powszechne zastosowanie oznaczonej art. 361 § 1 k.c. koncepcji związku przyczynowego. Odpowiedzialność pozwanego wynika z art. 822 k.c., albowiem sprawca szkody był przez pozwanego ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej. Z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, będącą następstwem śmierci, uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia bądź też utraty, zniszczenia lub uszkodzenia mienia (art. 34 ust. 1 ustawy z dn. 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 2060). Opóźnienie w spełnieniu świadczenia skutkuje powstaniem roszczenia odsetkowego (art. 481 § 1 k.c.). Kwestię przedawnienia roszczeń reguluje art. 117, 118 i 120 k.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że orzeczenie, którym sąd orzeka o obowiązku zapłaty renty, ma jedynie charakter deklaratoryjny. Oznacza to, że nie ma przeszkód, aby poszkodowany żądał zapłaty renty również za okres poprzedzający wytoczenie powództwa. Ponieważ jednak renta jest świadczeniem okresowym, żądanie jej zapłaty za wcześniejsze okresy podlega 3-letniemu przedawnieniu.

Sąd Okręgowy wskazał, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie ma podstaw do przyjęcia wyłącznej winy poszkodowanej w powstaniu zdarzenia z dn. 01.12.2007 r. Podkreślono, iż wyłączna wina poszkodowanej musi być udowodniona zgodnie z regułami wynikającymi z przepisu art. 6 k.c.. Sąd Okręgowy przyjął na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, że poszkodowana przyczyniła się do powstania szkody w 40%.

W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności sprawy uzasadniały zasądzenie żądanego zadośćuczynienia w kwocie 300 000 zł z uwzględnieniem 40 % przyczynienia poszkodowanej. Odsetki zasądzono od dnia 15 marca 2010 r., ponieważ w postępowaniu likwidacyjnym już w 2009 roku były kierowane pisma do pozwanego zapłatę zadośćuczynienia w kwocie większej niż 300 000 zł. Należało więc przyjąć, że już w 2009 roku pozwany był w opóźnieniu, ale Sąd zasądził ustawowe odsetki od dnia 15 marca 2010 r. ze względu na przedawnienie roszczenia dotyczącego odsetek (w okresie wcześniejszym niż trzy lata przed dniem złożenia pozwu). Pozew został wniesiony w dniu 15 marca 2013 r., więc ustawowe odsetki od kwoty zadośćuczynienia uznane za należne od dnia 15 marca 2010 r. z uwzględnieniem podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia.

Sąd Okręgowy wskazał, iż kolejnym żądaniem pozwu było żądanie zasądzenia kwoty 100.264,73 zł tytułem skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji od dnia 01 grudnia 2007 r. do dnia 15 marca 2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 marca 2013 r. Biorąc pod uwagę dokumentację przedłożoną do akt sprawy oraz zeznania świadka- męża powódki oraz A. W. Sąd I instancji ocenił, czy miesięczna kwota 1 578,97 zł jest kwotą odpowiednią. Z uwagi na stan zdrowia K. K. dla Sądu I instancji oczywistym było, że kwoty takie były ponoszone. Roszczenie dotyczące skapitalizowanej renty Sąd I instancji uznał za uzasadnione, jednakże w sprawie należało uwzględnić podniesiony zarzut przedawnienia. Z uwagi na powyższe, roszczenie to nie mogło być uwzględnione od dnia 01 grudnia 2007 r. do 15 marca 2013 r., ale należało zasądzić rentę za okres od 15 marca 2010 r. do 15 marca 2013 r. Okres przedawnienia w tym wypadku również wynosił 3 lata. W okresie od 15 marca 2010 r. do 15 marca 2013 r. występuje 36 miesięcy, a przy przyjęciu zasadnej renty w kwocie 1 578,60 zł miesięcznie daje to łączną kwotę 56 808

zł. Po podzieleniu kwoty 56.808 zł na dwóch powodów jako spadkobierców, na rzecz każdego z nich zasądzono z tego tytułu po 28.404 zł z uwzględnieniem ustawowych odsetek od tej kwoty od dnia 15 marca 2013 r. Roszczenie w zakresie ustawowych odsetek od tej kwoty zasadne okazało się od momentu wniesienia pozwu, ponieważ do pozwanego już w 2009 roku wystosowano wezwanie w zakresie renty.

Sąd Okręgowy wskazał, iż strona powodowa wносиła o zasądzenie kwoty 6.000 zł miesięcznie z tytułu zwiększonych potrzeb w zakresie opieki za okres od dnia zdarzenia tj. 01 grudnia 2007 r. do (...) r. wraz z odsetkami od dnia 18 kwietnia 2009 r. co do rat, których płatność przypadła przed tym terminem tj. od kwoty 102.000 zł oraz od poszczególnych terminów płatności dla dalszych rat płatnych za okres od maja 2009 r. do października 2014 r. Strona powodowa wskazała, że raty te płatne mają być do 10-tego dnia każdego miesiąca. Sąd I instancji rozstrzygając o wysokości renty w zakresie dotyczącym tej opieki wziął pod uwagę to, że powódka opiekowała się córką przez 24 godziny na dobę, co jest zrozumiałe z uwagi na to, w jakim stanie zdrowia była K. K. po wypadku. Wskazał jednak, iż tego czasu kiedy K. K. spała nie można brać pod uwagę przy roszczeniu dotyczącym renty z tytułu opieki. Sąd wziął pod uwagę również to, że średnio rehabilitacja trwała 4 godziny dziennie. Biorąc pod uwagę 24 godziny doby należało odjąć 14 godzin i rozsądnie przyjąć, że należność z tytułu opieki powinna przysługiwać za 10 godzin dziennie. Sąd Okręgowy ustalił wysokość renty z tytułu opieki w okresie którego nie dotyczy przedawnienie, a zatem za okres od 15 marca 2010 r. do września 2014 r. bez miesiąca października 2014 r., biorąc pod uwagę wskazywany termin płatności renty z tego tytułu. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę przy określaniu wysokości renty z tytułu opieki stawki za opiekę przedstawione przez stronę powodową na podstawie informacji uzyskanych od (...) Centrum Pomocy (...). W 2010 r. stawka ta wynosiła 14 zł, zatem przy średnio 30 dniach w miesiącu daje to kwotę 4 200 zł miesięcznie (14 zł x 10 godzin x 30 dni). Po odjęciu od tej kwoty 40 % z tytułu przyczynienia daje to kwotę 2 520 zł miesięcznie w 2010 roku. Sąd I instancji uznał, że od renty z tytułu opieki należy odjąć otrzymywane przez A. W. świadczenie pielęgnacyjne. Od powyższej kwoty odjęto więc otrzymywane przez A. W. świadczenie pielęgnacyjne (520 zł miesięcznie w 2010 roku). Przy zaliczeniu za 2010 rok 9,5 miesięcy (od 15 marca 2010 r.) dało to kwotę 19.000 zł (2 520 zł – 520 zł = 2 000 zł; 2 000 zł x 9,5 miesiąca = 19 000 zł). Przy takim samym sposobie obliczenia za rok 2011 również przy stawce 14 zł za godzinę opieki, przy przyjęciu przyczynienia i przy kosztach opieki za 12 miesięcy i po odjęciu otrzymanego świadczenia pielęgnacyjnego w kwocie 520 zł miesięcznie, dało to kwotę za cały 2011 rok 24 000 zł (2 520 zł – 520 zł = 2 000 zł; 2 000 zł x 12 miesięcy = 24 000 zł). W 2012 r. godzinowa stawka za opiekę wynosiła 12 zł, co miesięcznie daje 3 600 zł (12 zł x 10 godzin x 30 dni). Po odjęciu 40 % przyczynienia daje to za 12 miesięcy kwotę 25 920 zł (3 600 zł – 40 % = 2 160 zł; 2 160 x 12 = 25 920 zł). Odejmując od tej kwoty świadczenie pielęgnacyjne za 2012 r. (520 zł x 12 = 6 240 zł) otrzymano kwotę 19 680 zł. W 2013 roku również obowiązywała stawka 12 zł za godzinę opieki. W lipcu 2013 r. wzrosła kwota świadczenia pielęgnacyjnego do kwoty 620 zł miesięcznie, zatem do odjęcia w ramach tego świadczenia pielęgnacyjnego za ten rok była kwota 6 840 zł (6 x 520 zł = 3 120 zł; 6 x 620 zł = 3 720 zł; 3 120 zł + 3 720 zł = 6 840 zł). Przy przyjęciu powyższego sposobu obliczeń, dało to łączną kwotę 19 080 zł renty za ten rok (12 zł x 10 godzin x 30 dni = 3 600 zł; 3 600 zł - 40% = 2 160 zł; 2 160 zł x 12 = 25 920 zł; 25 920 zł - 6 840 zł = 19 080 zł). Od stycznia do kwietnia 2014 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosiło 620 zł, natomiast od maja 800 zł miesięcznie (4 x 620 zł = 2 480 zł; 5 x 800 zł = 4 000 zł; 2 480 zł + 4 000 zł = 6 480 zł). W 2014 roku licząc do września włącznie przy stawce wynoszącej 12 zł przy takiej samej metodzie wyliczania daje to kwotę renty w wysokości 12 960 zł (2 160 zł x 9 miesięcy = 19 440 zł; 19 440 zł – 6 480 zł = 12 960 zł. Renta od od marca 2010 r. do września 2014 r. wyniosła łącznie 94 720 zł. Po podzieleniu tej kwoty na dwóch powodów na każdego z nich przypadła kwota 47 360 zł.

Roszczenie dotyczące odsetek ustawowych od zasądzonej renty odnoszącej się do kosztów opieki Sąd zasądził od dnia po upływie terminów płatności od poszczególnych tych rent. Sąd I instancji dokonał przy tym stosownego podziału na poszczególne miesiące płatności przy uwzględnieniu, że na rzecz każdego z powodów przypada połowa zasądzonych kwot z tytułu renty. Strona powodowa żądała odsetek ustawowych od dnia następnego po upływie terminu wymagalności poszczególnych rat. W pozwie wskazano, iż renta na zwiększone potrzeby z zakresie opieki ma być płatna do 10-tego dnia każdego miesiąca, jednakże we wcześniejszym wezwaniu do pozwanego termin ten określony był jako do 15-tego dnia miesiąca. Zatem za okres przed wniesieniem pozwu (15.03.2013 r.) nie można było przyjąć wymagalności tych rent do 10-tego dnia każdego miesiąca, tylko do 15-tego. Jeżeli płatność miała nastąpić do 15-tego, to pozwany był w opóźnieniu od 16 dnia miesiąca. Dlatego do momentu doręczenia pozwu stronie pozwanej

terminy płatności zostały określone do 15-tego dnia miesiąca. Sąd od marca 2010 r. do kwietnia 2013 r. zasądził odsetki od dnia 16-tego każdego miesiąca (co do wysokości poszczególnych rat), natomiast od maja 2013 r. do września 2014 r. w związku z doręczeniem pozwu stronie pozwanej można było zasądzić tą rentę z odsetkami od dnia 11-tego każdego miesiąca.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy postanowił działając na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1349) w zw. z § 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348) oraz na podstawie art. 102 k.p.c.

W sprawie wystąpiły koszty sądowe w postaci wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla A. K. (2), którymi na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd I instancji nie obciążył stron.

W punkcie VIII sentencji Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. kwotę 4 722,80 zł tytułem kosztów sądowych.

Apelację od wyroku wywiodły obie strony.

Powodowie zaskarżyli wyrok Sąd I instancji w części oddalającej powództwo, tj. w pkt. 4 sentencji, w tym oddalającej powództwo w zakresie odsetek ustawowych od zadośćuczynienia pieniężnego za okres od 18 kwietnia 2009 r. do 14 marca 2010 r., oddalającej powództwo w zakresie skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji wraz z ustawowymi odsetkami ponad zasądzone w pkt. 2 i 3 kwoty, oddalającej powództwo w zakresie renty z tytułu opieki wraz z ustawowymi odsetkami ponad zasądzone w pkt. 2 i 3 kwoty, a także w części orzekającej o kosztach procesu (pkt. 5 i 6 sentencji).

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucili:

naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu przez Sąd zasady swobodnej oceny dowodów i wymogu wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że wymiar opieki nad poszkodowaną powódką zmarłą K. K. stanowiący podstawę wysokości renty z tytułu opieki wynosi 10 godzin dziennie podczas gdy Sąd ustalił jednocześnie, że poszkodowana wymagała opieki przez 24 godziny na dobę co jest wzajemnie sprzeczne, a ponadto ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w tym zeznań A. W. i świadka R. W., dokumentacji medycznej oraz zaświadczenia ZUS o niepełnosprawności, wynika, że poszkodowana z uwagi na niedowład czterokończynowy oraz urazy neurologiczne wymagała opieki stale, nie była zdolna do wykonywania jakichkolwiek czynności sama, a matka poszkodowanej powódka A. W., była w większości obecna przy córce również w trakcie zajęć z rehabilitantem, czuwała przy córce w nocy i była cały czas do jej dyspozycji, gdyż poszkodowana nie mogła samodzielnie się w ogóle poruszać, wymagała zmiany pozycji kilkakrotnie w nocy, oddychała przez rurkę tracheotomijną, którą należało kontrolować z uwagi na problemy z odksztuszaniem; naruszenie art. 233 §1 k.p.c. skutkowało błędnym zastosowaniem art. 444 § 2 k.c. poprzez zasądzenie renty z tytułu kosztów opieki w wysokości nieadekwatnej do zakresu wymaganej opieki poprzez przyjęcie dla podstawy wymiaru renty 10 godzin niezbędnej opieki zamiast 20 godzin,
- naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie:
- art. 442¹ § 4 k.c., art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz art. 819 § 4 k.c. poprzez przyjęcie, że zasądzona kwota 300.000 złotych (po 150.000 złotych na rzecz każdego z powodów - A. W. i M. K.) tytułem zadośćuczynienia pieniężnego podlega zasądzeniu

z odsetkami ustawowymi od dnia 15 marca 2010 r. a nie od dnia 18 kwietnia 2009 r., w którym upłynął 30-dniowy termin na spełnienie świadczeń przez stronę pozwaną i od którego to dnia strona pozwana pozostawała w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia na rzecz zmarłej powódki K. K., gdyż przerwaniu biegu przedawnienia roszczenia głównego ma skutek także względem roszczenia ubocznego w postaci odsetek, a nadto przedawnienie roszczeń osoby małoletniej nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez powódkę K. K. pełnoletności tj. w dniu (...). (ur. (...)),

- art. 442¹ § 1 k.c. w zw. z art. 120 § 1 k.c. oraz art. 445 k.c. w zw. z art. 819 k.c. przez niezastosowanie, a błędne zastosowanie art. 118 k.c. i uznanie, że roszczenie zmarłej powódki K. K. dotyczące skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji oraz renty na pokrycie kosztów opieki za okres od dnia 01 grudnia 2007 r. do 15 marca 2010 r. jest przedawnione, podczas gdy powódka - także wobec decyzji odmawiającej uznania odpowiedzialności za zdarzenie przez pozwanego - dochodziła w procesie roszczenia o rentę (o przyznanie prawa do renty), natomiast trzyletni termin przedawnienia świadczeń okresowych dotyczy roszczeń o wymagalną rentę, czyli zapłatę poszczególnych rat renty; rozróżnienie pomiędzy roszczeniem o rentę rozumianym jako roszczenie o przyznanie prawa do renty a roszczeniem o wymagalną rentę, czyli zapłatę poszczególnych rat renty jest utrwalone w orzecznictwie (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19.11.1965, III PO 32/64, wyrok Sądu Najwyższego -Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 07.01.2011r. I PK 142/10),
- art. 442¹ § 4 k.c. oraz art. 122 k.c. poprzez niezastosowanie i uznanie, że roszczenie zmarłej powódki K. K. dotyczące skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji oraz renty na pokrycie kosztów opieki za okres od dnia 01.12.2007 r. do 15.03.2010 r. a także odsetek od zadośćuczynienia za okres 18.04.2009 r. jest przedawnione, podczas gdy zmarła powódka K. K. wniosła do Sądu I instancji pozew w dniu 15.03.2013 r. tj. przed upływem dwóch lat od uzyskania przez nią pełnoletności a jednocześnie przed upływem dwóch lat od ubezwłasnowolnienia i ustanowienia dla niej opiekuna prawnego,
- art. 819 § 4 k.c. poprzez jego niezastosowanie, a zarazem błędne zastosowanie art. 118 k.c. i uznanie, że roszczenie zmarłej powódki K. K. dotyczące skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji oraz renty na pokrycie kosztów opieki za okres od dnia 01.12.2007r. do 15.03.2010r. jest przedawnione, podczas gdy regulacja z art. 118 znajduje zastosowanie jedynie w braku lex specialis, a taki stanowi dla roszczeń wobec ubezpieczyciela art. 819 k.c., w świetle którego bieg przedawnienia przerywa się przez zgłoszenie roszczeń ubezpieczycielowi i biegnie na nowo od każdego oświadczenia ubezpieczyciela, co w konsekwencji prowadzić powinno do uznania, że bieg przedawnienia został przerwany poprzez zgłoszenia roszczeń pozwanemu 18 marca 2009, następnie ponownie po decyzji z 21.10.2009r. pismem z dnia 29.05.2012r., które znajduje się w aktach szkody o numerze (...).

Z uwagi na powyższe powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku w części objętej zaskarżeniem poprzez zasądzenie od strony pozwanej: na rzecz powódki A. W. kwoty 17.630,14 złotych tytułem odsetek ustawowych od kwoty 150.000 złotych za okres od 18 kwietnia 2009r. do dnia 14 marca 2010 r. oraz dalszej kwoty 147.050,84 złotych tytułem renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji oraz kosztów opieki wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi w następujący sposób:

- od kwoty 21.710,84 zł od dnia 15.03.2013 r.
- od kwoty 1.620 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,

- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.05.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.06.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.07.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.08.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.09.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.10.2009 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.11.2009 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.12.2009 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.01.2010 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.02.2010 r.,
- od kwoty 1.130 zł od dnia 16.03.2010 r.,
- od kwoty 630 zł od dnia 16.03.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.04.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.05.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.06.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.07.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.08.2010 r.,

- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.09.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.10.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.11.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.12.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.01.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.02.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.03.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.04.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.05.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.06.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.07.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.08.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.09.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.10.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.11.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.12.2011 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.01.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.02.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.03.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.04.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.05.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.06.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.07.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.08.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.09.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.10.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.11.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.12.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.01.2013 r.,

- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.02.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.03.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.04.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.05.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.06.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.07.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.08.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.09.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.10.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.11.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.12.2013 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.01.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.02.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.03.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.04.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.05.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.06.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.07.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.08.2014 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.09.2014 r.

Powodowie wnieśli również o zmianę wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powoda M. K. kwoty 17.630,14 złotych tytułem odsetek ustawowych od kwoty 150.000 złotych za okres od 18.04.2009 r. do dnia 14.03.2010 r. oraz dalszej kwoty 147.050,84 złotych tytułem renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji oraz kosztów opieki wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi w następujący sposób:

- od kwoty 21.710,84 zł od dnia 15.03.2013 r.
- od kwoty 1.620 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,

- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 18.04.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.05.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.06.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.07.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.08.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.09.2009 r.,
- od kwoty 2.310 zł od dnia 16.10.2009 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.11.2009 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.12.2009 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.01.2010 r.,
- od kwoty 2.260 zł od dnia 16.02.2010 r.,
- od kwoty 1.130 zł od dnia 16.03.2010 r.,
- od kwoty 630 zł od dnia 16.03.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.04.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.05.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.06.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.07.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.08.2010 r.,

- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.09.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.10.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.11.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.12.2010 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.01.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.02.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.03.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.04.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.05.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.06.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.07.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.08.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.09.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.10.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.11.2011 r.,
- od kwoty 1.260 zł od dnia 16.12.2011 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.01.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.02.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.03.2012 r.;
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.04.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.05.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.06.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.07.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.08.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.09.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.10.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.11.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.12.2012 r.,
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.01.2013 r.,

- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.02.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.03.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 16.04.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.05.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.06.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.07.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.08.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.09.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.10.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.11.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.12.2013 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.01.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.02.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.03.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.04.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.05.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.06.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.07.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.08.2014 r.
- od kwoty 1.080 zł od dnia 11.09.2014 r.

Powodowie zażądali również zmiany zaskarżonego wyroku w części dotyczącej kosztów postępowania za pierwszą instancję stosownie do treści orzeczenia oraz zasądzenia od strony pozwanej kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne w kwocie po 3.600 zł na rzecz każdego z powodów.

Pozwana zaskarżyła wyrok w części to jest:

1. w pkt. 2,3 wyroku zasądającym od pozwanego (...) SA. w W. na rzecz A. W. i M. K. kwoty, dla każdego po 225.764 zł z ustawowymi odsetkami w zakresie kwoty po 150.000 zł, od dnia 15.03.2010 r. do dnia zapłaty, w zakresie początkowej daty odsetek, zamiast daty przyjętej przez Sąd pierwszej instancji, odsetki winny zostać zasądzone od dnia 30 września 2016 roku, tj. daty zakończenia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku;
2. w pkt 2,3. wyroku zasądającym od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz A. W. i M. K. kwoty po 28.404 zł, w zakresie początkowej daty odsetek, zamiast daty przyjętej przez Sąd, odsetki winny zostać zasądzone od dnia 30 września 2016 roku, tj. daty zakończenia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku;

3. w pkt 2,3. wyroku zasądającym od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz A. W. i M. K., w zakresie poszczególnych rat renty dla każdego z powodów:

- od miesiąca kwietnia 2010 r. do miesiąca grudnia 2011 roku, ponad kwoty po 640,00 zł dla każdego z powodów;
- od miesiąca stycznia 2012 roku do miesiąca czerwca 2013 roku, ponad kwoty po 460,00 zł dla każdego z powodów;
- od miesiąca lipca 2013 roku do miesiąca kwietnia 2014 roku, ponad kwoty po 410,00 zł dla każdego z powodów;
- od miesiąca maja 2014 roku do miesiąca września 2014 roku, ponad kwoty po 320,00 zł dla każdego z powodów;
- w zakresie początkowej daty odsetek w powyżej wymienionych rat renty, zamiast dat przyjętych przez Sąd, odsetki od 30 września 2016 roku, tj. daty zakończenia postępowania o stwierdzenie nabycia spadku,

4. w pkt 5,6,8 wyroku zasądającym koszty procesu wg wyniku postępowania. Zarzucam wyrokowi zarzuciła:

- naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 444 § 2 k.c., w związku z art. 361 k.c. oraz art. 822 k.c. oraz art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152). - przez błędne przyjęcie jako uzasadnienie zasądzonych kwot renty z tytułu zwiększonych potrzeb, poprzez przyjęcie urzędowej stawki opieki w wartości brutto (14,00 zł za 1 godzinę), to jest bez uwzględnienia obciążeń składkowych i podatkowych zawartych w tej kwocie;
- naruszenie art. 118 k.c., stanowiącego, że odsetki jako świadczenie okresowe przedawniają się z okresem trzech lat, poprzez przyjęcie początkowej daty wymagalności roszczenia, a co za tym idzie początkowej daty odsetek, w pkt. I wyroku od miesiąca maja 2007 roku, zamiast od miesiąca września 2010 roku, w przypadku nieuwzględnienia zarzutu, że roszczenie stało się wymagalne od dnia 30.09.2016 roku, to jest z chwilą stwierdzenia nabycia spadku;
- naruszenie art. 118 k.c., stanowiącego, że raty renty w kwocie 1500 zł, jako świadczenia okresowe przedawniają się z okresem trzech lat, poprzez przyjęcie wymagalności roszczenia a co za tym idzie początkowej daty rat renty i odsetek, w pkt II wyroku od miesiąca czerwca 2010 roku, zamiast od miesiąca września 2010 roku w przypadku nieuwzględnienia zarzutu, że roszczenia stały się wymagalne od dnia 30.09.2016 roku, to jest z chwilą stwierdzenia nabycia spadku;
- naruszenie art. 118 k.c., stanowiącego, że raty renty w kwocie 2.000 zł, jako świadczenia okresowe przedawniają się z okresem trzech lat, poprzez przyjęcie wymagalności roszczenia a co za tym idzie początkowej daty rat renty i odsetek, w pkt II wyroku od miesiąca czerwca roku, zamiast od miesiąca września 2010 roku, w przypadku nie uwzględnienia zarzutu, że roszczenie stało się wymagalne od dnia 30 września 2016 roku, to jest z chwilą stwierdzenia nabycia spadku;
- naruszenie art. 481 § 1 k.c., poprzez przyjęcie, że datą wymagalności roszczeń jest data, od której pozwany miał obowiązek spełnienia świadczenia, a miałyby to nastąpić wcześniej, niż ustalenia Sądu pierwszej instancji w zakresie odpowiedzialności pozwanego co do zasady, a jest to na tyle istotna okoliczność, że Sąd pierwszej instancji kilkakrotnie zawieszał postępowanie, w związku toczącym się postępowaniem karnym a następnie spadkowym ;
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów w sposób niewszechstronny, bowiem przyjęto stawkę opieki nad osobą niepełnosprawną stosowaną przez Centrum Pomocy (...), jako stawkę brutto, z pominięciem faktu, że sprawująca opiekę nad K. K., matka - A. W. składek obciążającą tę składkę nie uiszczała, zatem winna być przyjęta w tym zakresie stawka pomniejszona.

Z uwagi na powyższe pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części, przez zasądzenie odsetek od zasądzonej kwoty po 150.000 zł dla każdego z powodów, poczynając od dnia 30 czerwca 2016, kwot raty w okresie pod miesiąca kwietnia 2010 roku, do miesiąca grudnia 2011 roku, po 640,00 zł złotych dla każdego z powodów, od miesiąca stycznia 2012 roku, do czerwca 2013 roku po 460 zł, dla każdego z powodów, od miesiąca lipca 2013 roku, do miesiąca kwietnia 2014 roku, po 360,00 zł dla każdego z powodów, od miesiąca maja 2014 roku, do miesiąca września 2014 roku po 320,00 zł dla każdego z powodów, tytułem renty, poczynając od miesiąca września z ustawowymi odsetkami od dnia 30 września 2016 roku, w pozostałej części o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedziach na apelacje strony wniosły o oddalenie apelacji strony przeciwnej i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów okazała się zasadna w części i prowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku w postulowanym kierunku, natomiast apelację pozwanego należało uznać za całkowicie bezzasadną.

Wstępnie zaznaczenia wymaga, że Sąd I instancji w sposób prawidłowy zgromadził w sprawie materiał dowodowy i w dalszej kolejności w znacznej części dokonał właściwej jego oceny. W konsekwencji ustalił stan faktyczny odpowiadający w tym zakresie treści tych dowodów. Stąd też Sąd Apelacyjny przyjął go za własny. W sytuacji bowiem, gdy sąd odwoławczy orzeka na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu w pierwszej instancji nie musi powtarzać dokonanych ustaleń, gdyż wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37 Przegład Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83). Jak jednolicie wskazuje się w judykaturze, obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), oznacza związanie sądu odwoławczego zarzutami prawa procesowego (tak Sąd Najwyższy min. w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07), za wyjątkiem oczywiście tego rodzaju naruszeń, które skutkują nieważnością postępowania. Sąd Apelacyjny nie dostrzegł ich wystąpienia w niniejszej sprawie. Częściowo zasadne okazały się natomiast zasadne zarzuty naruszenia prawa materialnego i z tego względów rozstrzygnięcie Sądu I instancji należało częściowo zmienić w kierunku postulowanym przez powodów.

Dla porządku wskazać należy, że powodowie dochodzili w istocie trzech roszczeń, a mianowicie zadośćuczynienia, renty z tytułu kosztów leczenia i rehabilitacji oraz z tytułu kosztów opieki. Uwzględnienie tych roszczeń co do zasady nie jest kwestionowane na etapie postępowania apelacyjnego przez żadną ze stron. Strona powodowa kwestionuje natomiast niezasadne uwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia o zasądzenie renty oraz oddalenie powództwa w części dotyczącej renty z tytułu opieki nad poszkodowaną (uwzględnienie jedynie 10 godzin opieki dziennie). Pozwana z kolei kwestionuje datę początkową odsetek od zasądzonego roszczenia o zadośćuczynienie, a także od zasądzonego roszczenia rentowego. Nadto pozwana zakwestionowała wysokość świadczenia rentowego w zakresie kosztów opieki.

Sąd Apelacyjny za zasadny uznał zarzut strony powodowej w zakresie naruszenia przez Sąd I instancji art. 442¹§ 4 k.c. poprzez jego niezastosowanie. Powołany przepis stanowi, iż przedawnienie roszczeń osoby małoletniej o naprawienie szkody na osobie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od uzyskania przez nią pełnoletności. Powódka K. K. była osobą małoletnią, natomiast pełnoletność osiągnęła w dniu 28 maja 2012 r., a zatem termin dochodzonych przez nią roszczeń nie mógł upłynąć wcześniej, niż z dniem 28 maja 2014 r. Powództwo zostało natomiast wytoczone w 2013 r., czym doszło do przerwania biegu przedawnienia. Żadne z dochodzonych przez powódkę roszczeń nie zostało więc przedawnione. Nie uległy również przedawnieniu akcesoryjne roszczenia odsetkowe.

Ponadto należało podzielić stanowisko skarżących, że również, w świetle art. 819 kc bieg przedawnienia przerywa się przez zgłoszenie roszczeń ubezpieczycielowi i biegnie na nowo od każdego oświadczenia ubezpieczyciela, co w

konsekwencji prowadzić powinno do uznania, że bieg przedawnienia został przerwany poprzez zgłaszania roszczeń pozwanemu przez stronę powodową – podkreślić należy, że art. 819 § 4 k.c. nie zawiera żadnego sformułowania, z którego można byłoby wywieść wniosek o braku możliwości wielokrotności przerywania biegu przedawnienia w sposób przewidziany w tym przepisie. Wykładnia literalna omawianego przepisu przemawia za powiązaniem skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia z każdorazowym zgłoszeniem szkody przez poszkodowanego.

Z uwagi na uznanie, że Sąd I instancji niesłusznie uwzględnił zarzut przedawnienia, zweryfikować należało wysokość świadczenia rentowego tj. roszczenia zmarłej powódki K. K. dotyczące skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji oraz renty na pokrycie kosztów opieki za okres od dnia 01.12.2007r. do 15.03.2010 r.

Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie jest zasadne od dnia 1 grudnia 2007 r. do 15 marca 2013 r., ale z uwagi na zarzut przedawnienia roszczenie uwzględniono od 15 marca 2010 r. do 15 marca 2013 r.

Powódka K. K. dochodziła zapłaty kwoty 100 264,73 zł tytułem skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji od dnia 01.12.2007 r. do dnia 15.03.2013 r. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15.03.2013 r. Dla uzasadnienia tej kwoty zostało wskazane przez stronę powodową, że jest to skapitalizowana renta za okres 63,5 miesiąca. Kwota powyższa podzielona przez ten okres daje kwotę 1 578,97 zł miesięcznej renty. Strona powodowa wskazała, że kwota ta uwzględnia już odjęcie 40 % przyczynienia (tj. 2 631 zł miesięcznie przed przyczynieniem).

Z kolei Sąd Okręgowy uznał, że kwota ta nie jest kwotą wygórowaną, a pozwany tego też nie zakwestionował.

Dlatego zasadnie powodowie wnosili o zasądzenie dalszej kwoty w wysokości po 21.710,84 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 15.03.2013r. do dnia zapłaty - tytułem skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji za okres od dnia 1.12.2007r. do dnia 15.03.2010 r. tj. za 27,5 miesięcy w wysokości po 1.578,97 zł miesięcznie ($1.578,97 \text{ zł} \times 27,5 \text{ mies.} / 2 \text{ powodów} = 21.710,84 \text{ zł}$).

Ponadto powodowie dochodzili renty z tytułu kosztów opieki od dnia 1 grudnia 2007 r. do dnia 2 października 2014 r. – wniesiono o zasądzenie kwoty 6 000 zł miesięcznie z tytułu zwiększonych potrzeb w zakresie opieki za okres od dnia zdarzenia tj. 1.12.2007 r. do 2.10.2014 r. wraz z odsetkami od dnia 18.04.2009 r. co do rat, których płatność przypadła przed tym terminem tj. od kwoty 102 000 zł oraz od poszczególnych terminów płatności dla dalszych rat płatnych za okres od maja 2009 r. do października 2014r. - że raty te miały być płatne do 10-tego dnia każdego miesiąca.

Sąd I instancji ustalił wysokość renty z tytułu opieki w okresie którego nie dotyczy przedawnienie, a zatem za okres od 15.03.2010 r. do września 2014 r. bez miesiąca października 2014 r.

Jednakże w świetle powyższych rozważań Sąd Apelacyjny uznał, że koszty opieki należało uwzględnić w okresie jeszcze wcześniejszym, choć nie pokrywał się on z okresem wskazywanym przez powodów.

Zdecydowanie skarżącym umknęło to, że poszkodowana (zresztą jak to wskazano już w samym pozwie) od dnia 1 grudnia 2007 r. do dnia 28 marca przebywała w szpitalu, następnie ponownie była hospitalizowana od 5 czerwca do 16 lipca 2008 r - tak więc zdecydowanie w tym okresie miała zapewniona stałą, fachową opiekę.

Z tych względów - odmiennie niż przy żądaniu pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji (mimo hospitalizacji pokrzywdzonej koszty w przedmiotowym zakresie ponoszone były nadal, zresztą strona pozwana nie kwestionowała tego, nie twierdziła, że jest odmiennie) - nie należało uwzględnić roszczenia za okres od 1 grudnia 2007 r. do dnia 28 marca oraz za miesiąc czerwiec 2008 r. i połowę lipca 2008 r.

W zakresie zasady sposobu obliczania wysokości renty należało podzielić stanowisko sądu I instancji, nie dzieląc w tym zakresie stanowiska wyrażonego przez obie apelujące strony.

Strona powodowa wywodziła, że Sąd I instancji winien uwzględnić, iż K. K. wymagała opieki przez 20 godzin dziennie, a nie jak przyjął przez 10.

Z kolei strona pozwana kwestionowała ustalenie stawki za godzinę opieki na poziomie 14 zł, jako nieuwzględniającą obciążeń składowych i podatkowych.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu I instancji, iż wymiar opieki w liczbie 10 godzin dziennie był wystarczający dla zaspokojenia potrzeb K. K. i nie upatruje tych ustaleń naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie kwestionuje, że stan poszkodowanej był ciężki i wymagała ona stałej pomocy osób trzecich. Nie sposób jednak przyjąć, że powódka, matka poszkodowanej sprawowała nad nią faktyczną opiekę przez 20 godzin dziennie. W szczególności wskazać należy, że strona powodowa nie kwestionuje, że K. K. średnio spała przez 10 godzin, a nadto przez kilka godzin dziennie była rehabilitowana. Przy tym powodowie wskazali, że za czas rehabilitacji w wymiarze 4 godzin dziennie nie dochodzą kompensacji.

Sąd Apelacyjny nie zgodził się z twierdzeniami strony powodowej, że również w czasie snu i rehabilitacji K. K. wymagała opieki 20 h na dobę i że taka faktyczna opieka była sprawowana przez samą powódkę.

W świetle zasad doświadczenia życiowego nie sposób przyjąć, że powódka sprawowała osobistą opiekę nad córką przez 20 godzin na dobę.

Natomiast okoliczność, że powódka czuwała przy córce w nocy i była cały czas do jej dyspozycji nie stanowiła podstawy do uznania, że należało uznać to za czas opieki, za który należy się wynagrodzenie.

Sąd Apelacyjny nie podzielił również zarzutu pozwanej, że Sąd I instancji dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że stawka opieki nad poszkodowaną wynosi 14 zł, mimo że od tej kwoty winny zostać odjęte należności publicznoprawne. W pierwszej kolejności wskazać należy, że stawka 14 zł została uwzględniona za okres od 2008 roku do 2011 roku, natomiast od 2012 stawka za godzinę opieki wyniosła 12 zł. W ocenie Sądu odwoławczego przyjęta przez Sąd I instancji stawka za godzinę opieki nad K. K. nie może być uznana za wygórowaną. Zważywszy bowiem należy, że poszkodowana, z uwagi na stan zdrowia, wymagała ponadprzeciętnego zaangażowania osoby sprawującej opiekę – dlatego też kwota ta w żadnej mierze nie mogłaby być uznana za nie adekwatną do wysiłku koniecznego do zapewnienia należytej opieki poszkodowanej.

Dlatego też zasadnie Sąd I instancji wziął pod uwagę przy określaniu wysokości renty z tytułu opieki stawki za opiekę przedstawione przez stronę powodową na podstawie informacji uzyskanych od (...) Centrum Pomocy (...) (pозwany w toku postępowania I instancyjnego nie kwestionował tych wysokości, więc budzi zdziwienie stanowisko zajęte przez niego w apelacji) – w 2010 r. stawka ta wynosiła 14 zł, zatem przy średnio 30 dniach w miesiącu dało to kwotę 4 200 zł miesięcznie (14 zł x 10 godzin x 30 dni). Po odjęciu od tej kwoty 40 % z tytułu przyczynienia daje to kwotę 2 520 zł miesięcznie w 2010 roku.

Koszty opieki nad poszkodowaną określić należało na kwotę 2.520 zł miesięcznie, przy uwzględnieniu, że stawka za godzinę opieki wynosi 14 zł (stawka za godzinę opieki w okresie od 2008 r. do 2011 r.), a poszkodowana wymagała opieki przez 10 godzin dziennie, a także mając na uwadze przyczynienie się przez poszkodowaną do powstania szkody w 40% (14x10x30x60%).

Z kolei świadczenie pielęgnacyjne do października 2009 r. wynosiło 420 zł., a od listopada 2009 r. do czerwca 2013r. 520 zł.

Tym samym w okresie od kwietnia 2008 r. do października 2009 r. miesięczne koszty opieki określić należało na kwotę 2.100 zł (2.520 zł – 420 zł), czyli dla każdego z powodów po 1050 zł. – skapitalizowana renta za łączny okres 7,5 m-cy 2008 r. wyniosła 7.875 zł.

Natomiast od listopada 2009 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosiło 520 zł, wobec czego za 10 m-cy miesięczny koszt to nadal 1050 zł (co daje po skapitalizowaniu 10.500), a za miesiąc listopad i grudzień koszt to 1000 zł (2520 – 520 :2), co daje kwotę 2000 zł, łącznie za 2009 r. 12.5000 zł.

Analogicznie za nie uznane przez sąd I instancji 2,5 m-ca 2010 r. należało przyznać kwotę 2.5000 zł.

Dodając wszystkie powyższe kwoty uzyskano sumę skapitalizowanej przedmiotowej renty w wysokości (na każdego z powodów) 22.875zł., a dodając do niej wcześniejszą kwotę 21.710,84 zł tytułem skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji otrzymano 44.585,84 zł., dlatego też należało o nią podwyższyć zasądzoną kwotę 225.764 zł.

Odnosząc się z kolei do sposobu zasądzenia przez Sąd Apelacyjny odsetek od poszczególnych kwot, to należało mieć na uwadze, że sąd I zasądził od pozwanego na rzecz każdego z powodów po 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia, wskazując przy tym, że jeżeli chodzi o ustawowe odsetki od tych należności, to należało zasądzić je od dnia 15.03.2010 r., ponieważ w postępowaniu likwidacyjnym już w 2009 roku były kierowane pisma do pozwanego (wezwania do zapłaty) o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie większej niż 300 000 zł., a więc już w 2009 roku pozwany był w opóźnieniu, ale Sąd Okręgowy zasądził ustawowe odsetki od dnia 15.03.2010 r. ze względu na przedawnienie roszczenia dotyczącego odsetek.

Dlatego należało dokonać zmiany daty naliczania ustawowych odsetek za opóźnienie od zasądzonych na rzecz powodów zadośćuczynienia - wezwanie pozwanego do zapłaty nastąpiło już w dniu 18 marca 2009 r., a 30-dniowy termin na wypłatę roszczenia upłynął z dniem 17 kwietnia 2009 r., zatem odsetki zasądzić należało zgodnie z żądaniem apelacji od dnia 18 kwietnia 2009 r., albowiem od tego dnia strona pozwana pozostawała w opóźnieniu ze spełnieniem tego świadczenia.

Kolejnym żądaniem pozwu było żądanie zasądzenia kwoty 100 264,73 zł tytułem skapitalizowanej renty na pokrycie kosztów leczenia i rehabilitacji wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15.03.2013 r.

Sąd Okręgowy zasądził z tego tytułu po 28 404 zł z uwzględnieniem ustawowych odsetek od tej kwoty od dnia 15.03.2013 r. – uznając, że roszczenie w zakresie ustawowych odsetek od tej kwoty zasadne jest od momentu wniesienia pozwu, ponieważ do pozwanego już w 2009 roku wystosowano wezwanie w zakresie renty (skapitalizowana renta mieści się w zakresie żądania renty z 2009 r. w kwocie 6 000 zł miesięcznie, zgodnie z wezwaniem kierowanym do pozwanego w postępowaniu likwidacyjnym).

Podzielając to stanowisko Sąd Apelacyjny uwzględniając powyższą kwotę 28 404 zł oraz dodaną przez siebie kwotę 21.710,84 zł, co daje łącznie 50.114,84 zł – zasądził od niej ustawowe odsetkami za opóźnienie od dnia 15 marca 2013 roku.

Następnym roszczeniem było żądanie związane z rentą dotyczącą opieki, czyli zapłata kwoty 6 000 zł miesięcznie z tytułu zwiększonych potrzeb w zakresie opieki za okres od dnia zdarzenia tj. 01.12.2007 r. do (...) r. wraz z odsetkami od dnia 18.04.2009 r. co do rat, których płatność przypadła przed tym terminem tj. od kwoty 102 000 zł oraz od poszczególnych terminów płatności dla dalszych rat płatnych za okres od maja 2009 r. do października 2014 r.

Sąd I instancji odsetki ustawowe od zasądzonych renty odnoszącej się do kosztów opieki orzekł od dnia po upływie terminów płatności od poszczególnych tych rent. Sąd ten dokonał przy tym stosownego podziału na poszczególne miesiące płatności przy uwzględnieniu, że na rzecz każdego z powodów przypada połowa zasądzonych kwot z tytułu renty. Strona powodowa żądała odsetek ustawowych od dnia następnego po upływie terminu wymagalności poszczególnych rat. W pozwie wskazano, iż renta na zwiększone potrzeby z zakresu opieki ma być płatna do 10-tego dnia każdego miesiąca, jednakże we wcześniejszym wezwaniu do pozwanego termin ten określony był jako do 15-tego dnia miesiąca).

Zatem za okres przed wniesieniem pozwu (15.03.2013 r.) nie można było przyjąć wymagalności tych rent do 10-tego dnia każdego miesiąca, tylko do 15-tego. Jeżeli płatność miała nastąpić do 15-tego, to pozwany był w opóźnieniu od 16 dnia miesiąca. Dlatego do momentu doręczenia pozwu stronie pozwanej terminy płatności zostały przez ten sąd określone do 15-tego dnia miesiąca, a od marca 2010 r. do kwietnia 2013 r. zasądzono odsetki od dnia 16-tego każdego miesiąca (co do wysokości poszczególnych rat), natomiast od maja 2013

r. do września 2014 r. w związku z doręczeniem pozwu stronie pozwanej można było zasądzić tą rentę z odsetkami od dnia 11-tego każdego miesiąca (przy przyjęciu, że termin płatności był wówczas do 10-tego dnia miesiąca).

Natomiast Sąd Apelacyjny mając na uwadze powyższe jak i okres za który zasądził dodatkową kwotę tytułem przedmiotowej renty zasądził odsetki do poszczególnych rat (których wysokość została wcześniej wyliczona) poczynając od dnia 16 kwietnia 2008 roku, a kończąc na 16 marca 2010 roku.

Orzekając o odsetkach ustawowych i uznając je za odsetki za opóźnienie Sąd Apelacyjny oparł się na regulacji art. 481. § 1 i 2 kc.

Na skutek apelacji powodów Sąd Apelacyjny dokonał zmiany rozstrzygnięcia Sądu I instancji w powyższym zakresie, oddalając powództwo w pozostałej części.

W pozostałym zakresie apelacja powodów okazała się niezasadna. Oddaleniu w całości podlegała apelacja pozwanej.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska pozwanego dotyczącego dat naliczania odsetek dotyczących poszczególnych roszczeń, który podniósł, że nie może się zgodzić przyjęciem przez Sąd pierwszej instancji początkowej daty wymagalności roszczenia, w zakresie należności odpowiadającej zadośćuczynieniu i renty, to jest od dnia 15.03.2010 roku, skoro pierwotnie, to jest w dacie wytaczania powództwa a także później, do wyroku w sprawie karnej a ostatecznie po stwierdzeniu nabycia spadku, które miało miejsce w dniu 30 września 2016 roku, nie było pewnym, czy i w jakim zakresie pozwany z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ponosi odpowiedzialność za szkodę, zatem, czy żądanie pozwu było faktycznie, w ogóle wymagalne. Nadto kto jest spadkobiercą po zmarłej K. K..

Podniósł też, że nie można mu czynić zarzutu, że jako profesjonalista miał obowiązek w terminach ustawowych, to jest w ciągu 30 dni od zgłoszenia szkody, odpowiedzialność ustalić i świadczenia wypłacić, skoro jak wynika z ustaleń Sądu pierwszej instancji na podstawie akt sprawy karnej, w szczególności sporządzonych w toku postępowania opinii biegłych jak i losów sprawy karnej, sprawa odpowiedzialności kierującej pojazdem którym została potrącona K. K. nie była oczywista do samego końca, a Sąd w niniejszej sprawie wyraźnie oczekiwał na wynik sprawy karnej, stąd były decyzje o zwieszeniu postępowania.

Sąd Apelacyjny nie podziela powyższej argumentacji, zwłaszcza trudno znaleźć logikę w twierdzeniu, że pozwany nie płacił, bo nie wiedział kto będzie spadkobiercą po zmarłej K. K. – skoro to małoletnia domagała się zarówno przedprocesowo jak i procesowo zapłaty, mógł też po jej śmierci skorzystać z możliwości złożenia świadczenia do depozytu sądowego.

W zakresie początkowej daty wymagalności poszczególnego roszczenia oraz kwestii przedawnienia Sąd Apelacyjny wypowiedział się powyżej, przez co brak było podstaw do uznania zasadnego zarzutu naruszenia art. 118 k.c., tym bardziej, że sposób ich sformułowania jak i uzasadnienia pozostawał dla Sądu Apelacyjnego trudnym do odczytania.

Niezasadny okazał się również zarzut naruszenia art. 481 § 1 k.c., poprzez przyjęcie, że datą wymagalności roszczeń jest data, od której pozwany miał obowiązek spełnienia świadczenia, co miało nastąpić wcześniej, niż ustalenia Sądu pierwszej instancji w zakresie odpowiedzialności pozwanego co do zasady. Pozwany podkreślił, iż jest to na tyle istotna okoliczność, że Sąd pierwszej instancji kilkakrotnie zawieszał postępowanie, w związku toczącym się postępowaniem karnym a następnie spadkowym.

Sąd Apelacyjny zaznacza, że zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia i odszkodowania co do zasady ma charakter zobowiązania bezterminowego. Jego przekształcenie w zobowiązanie terminowe może wystąpić w wyniku wezwania pokrzywdzonego skierowanego wobec ubezpieczyciela.

Stosownie natomiast do art. 817 § 1 k.c. ubezpieczyciel obowiązany jest spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni, licząc od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. W art. 817 § 2 k.c. wskazano, że gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości

świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenie powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczyciel powinien spełnić w terminie przewidzianym w § 1. Zbieżną regulację w tym przedmiocie zawarto w art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych. Zgodnie z ust. 1 zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Stosownie do ust. 2 w przypadku gdyby wyjaśnienie w terminie, o którym mowa w ust. 1, okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe, nie później jednak niż w terminie 90 dni od dnia złożenia zawiadomienia o szkodzie, chyba że ustalenie odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania zależy od toczącego się postępowania karnego lub cywilnego. W terminie, o którym mowa w ust. 1, zakład ubezpieczeń zawiadamia na piśmie uprawnionego o przyczynach niemożności zaspokojenia jego roszczeń w całości lub w części, jak również o przypuszczalnym terminie zajęcia ostatecznego stanowiska względem roszczeń uprawnionego, a także wypłaca bezsporną część odszkodowania.

Przepis art. 817 § 2 k.c. nie upoważnia ubezpieczyciela do zaniechania prowadzenia postępowania likwidacyjnego do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego dotyczącego wypadku komunikacyjnego, w którym uczestniczył kierowca ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej(zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2000 r., III CKN 1105/98).

Termin miesięczny z art. 817 § 1 k.c. jest terminem krótkim, a to oznacza, że ustawodawca "zalecił" szybką i efektywną likwidację szkody ubezpieczeniowej. Wymóg ten obowiązuje również w sytuacji przewidzianej w art. 817 § 2 k.c., gdy zachodzi konieczność przedłużenia postępowania likwidacyjnego. Stanowiąc wyjątek od zasady ogólnej, przepis art. 817 § 2 k.c. powinien być stosowany ściśle.

Po otrzymaniu zawiadomienia o wypadku zakład ubezpieczeń obowiązany jest do ustalenia przesłanek swojej odpowiedzialności oraz do zbadania okoliczności dotyczących wysokości szkody.

Działalność ubezpieczeniowa ma charakter profesjonalny, dlatego należy przyjąć, że zakład ubezpieczeń jest w stanie sprawnie przeprowadzić postępowanie likwidacyjne we własnym zakresie, korzystając z wyspecjalizowanej kadry oraz - w razie potrzeby - z pomocy rzeczoznawców (por. art. 355 § 2 k.c.). W warunkach istnienia rynku ubezpieczeniowego oraz wolnej konkurencji przyjęcie innego stanowiska byłoby nawrotem do minionego systemu gospodarczego, w którym państwowi monopolisci mieli uprzywilejowany status. Z tych względów należy uznać, że przepis art. 817 § 2 k.c. nie upoważnia ubezpieczyciela do zaniechania prowadzenia postępowania likwidacyjnego do czasu prawomocnego zakończenia postępowania karnego dotyczącego wypadku komunikacyjnego, w którym uczestniczył kierowca ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej.

W rozpoznawanej sprawie ujawniono, że pozwany ubezpieczyciel praktycznie nie prowadził postępowania likwidacyjnego, jedynie biernie czekając na zakończenie postępowania karnego, opierając się tylko na jego rozstrzygnięciach.

W szczególności pozwany nie wykazał, że nie był w stanie przeprowadzić postępowania likwidacyjnego w terminie określonym w art. 817 § 1 k.c., a obowiązek udowodnienia istnienia okoliczności z art. 817 § 2 k.c. oraz ich zasięgu obciąża ubezpieczyciela (art. 6 k.c.).

Skoro zaniechał dokonywania własnych ustaleń, zwłaszcza korzystania we własnym zakresie z opinii rzeczoznawców (tego obowiązku, należącego do istoty działalności ubezpieczeniowej, nie mógł przerzucić na inne podmioty) biernie odczekiwał na wynik postępowania karnego dotyczącego zdarzenia wywołującego odpowiedzialność ubezpieczeniową, to z własnej woli naraził się na odpowiedzialność wobec K. K. za zwłokę w wykonaniu zobowiązania.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na skutek apelacji powódki w opisanej powyżej części zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., a na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powodów w pozostałym zakresie i w całości apelację pozwanego.

Konsekwencją zmiany wyroku była zmiana rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem I instancji.

O zasadzie ponoszenia kosztów postępowania przed dwoma instancjami Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i art.100 k.p.c. analizując w jakim stosunku zostało uwzględnione każde poszczególne żądanie powodów (zresztą tak też czynił sąd I instancji), pozostawiając szczegółowe wyliczenie tych kosztów referendarzowi sądowemu w Sądzie pierwszej instancji, stosownie do art. 108 § 1 k.p.c. – w oparciu o powyższe przyjęto, że powodowie wygrali postępowanie przed sądem I instancji w 87% oraz, że wygrali oni postępowanie w zakresie własnej apelacji w 38% oraz w zakresie apelacji pozwanego w całości.

Dariusz Ryszał Tomasz Żelazowski Małgorzata Gawinek